

ಅನುಬಂಧ 18: ನಕಲಿ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳ ಪತ್ತೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ

ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸುತ್ತೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:

1. ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳ ಪತ್ತೆ:

ಎ. ಕೌಂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಟೆಂಡರ್ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ನೇರವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫೀಸ್ ಅಥವಾ ಕರೆನ್ಸಿ ಚೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಬಿ. ಕೌಂಟರ್ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫೀಸ್ ಅಥವಾ ಕರೆನ್ಸಿ ಚೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಟೆಂಡರ್‌ನಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾದ ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಖಾತೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿ. ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಟೆಂಡರ್‌ದಾರರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬಾರದು ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳು ಅಥವಾ ಖಜಾನೆಗಳಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸಬಾರದು.

2. ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳ ವಶ:

ನಕಲಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾದ ನೋಟುಗಳನ್ನು “ನಕಲಿ ನೋಟು” ಎಂದು ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆರ್‌ಬಿಐ ಸೂಚಿಸಿದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನೋಟನ್ನು ದೃಢೀಕರಣದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಟೆಂಡರ್‌ದಾರರಿಗೆ ರಸೀದಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು:

ಎ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫೀಸ್ ಮತ್ತು ಕರೆನ್ಸಿ ಚೆಸ್ ಅಥವಾ ಖಜಾನೆಯ ಕೌಂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಟೆಂಡರ್ ಮಾಡಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಟು ನಕಲಿ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಾಗ, ಟೆಂಡರ್ ದಾರನಿಗೆ ಸ್ವೀಕೃತಿ ರಸೀದಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಬಿ. ಟೆಂಡರ್‌ದಾರರು ರಸೀದಿಗೆ ಪ್ರತಿಸಹಿ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ರಸೀದಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

- ನೀವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವಹಿವಾಟಿಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಖಾತೆಯನ್ನು ಡೆಬಿಟ್ ಮಾಡಲು ಓಟಿಪಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ / ಇ-ವ್ಯಾಲಟ್ ಪೂರೈಕೆದಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಯುಪಿಐ ಸೇರಿದಂತೆ ವಹಿವಾಟು ಮಾಡದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಡೆಬಿಟ್ ಎಸ್ ಎಂ ಎಸ್ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ / ಇ-ವ್ಯಾಲಟ್ ಪೂರೈಕೆದಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಯುಪಿಐ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಡೆಬಿಟ್ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮೋಸದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ಅನುಮಾನಿಸಿದರೆ, ಇಂಟರ್ನೆಟ್ / ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಗಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲಾದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ / ಇ-ವ್ಯಾಲಟ್ ಖಾತೆಗೆ ಲಿಂಕ್ ಮಾಡಲಾದ ನಿಮ್ಮ ಇಮೇಲ್ ಪಾಸ್‌ವರ್ಡ್ ಅನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಇ-ವಾಣಿಜ್ಯ / ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಸೈಟ್‌ಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಸ್‌ವರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಮತ್ತು ಇಮೇಲ್ ಅನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗೆ ಲಿಂಕ್ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ, ಮುಕ್ತ ಅಥವಾ ಉಚಿತ ವೈ-ಫೈ ಅಥವಾ ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ.
- ಯಾವುದೇ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ / ಅಪ್ಲಿಕೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಇಮೇಲ್ ಬಳಕೆದಾರ ಐಡಿ ನೋಂದಾಯಿಸುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಇಮೇಲ್ ಪಾಸ್‌ವರ್ಡ್ ಅನ್ನು "ಪಾಸ್‌ವರ್ಡ್" ಎಂದು ಹೊಂದಿಸಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಮೇಲ್ ಅನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪಾಸ್‌ವರ್ಡ್, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಿಂಕ್ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಇಮೇಲ್ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಇತರ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ ಅಥವಾ ಅಪ್ಲಿಕೇಶನ್ ಅನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಲ್ಲ.
- ವಿದೇಶಿ ರವಾನೆ, ಕಮಿಷನ್ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಅಥವಾ ಲಾಟರಿಯ ಗೆಲುವಿಗಾಗಿ ಆರ್‌ಬಿಐನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ರೇವಣಿ ಮಾಡುವ ಸಲಹೆಯಿಂದ ದಾರಿತಪ್ಪಬೇಡಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಹಣಕಾಸು ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಇಮೇಲ್ ಮತ್ತು ಫೋನ್ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. ಹೆಚ್ಚಿನ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕಾರ್ಡ್, ಖಾತೆ, ವ್ಯಾಲೆಟ್ ಅನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಅನಧಿಕೃತ ವಹಿವಾಟನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ / ಎನ್ ಬಿ ಎಫ್ ಸಿ / ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಎಟಿಎಂ, ಡೆಬಿಟ್ ಮತ್ತು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ದೈನಂದಿನ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ. ನೀವು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ / ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಬಹುದು / ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಇದು ವೆಂಚನೆಯಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟವನ್ನು ಮಿತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.